

Який він — «Феномен освіти»?

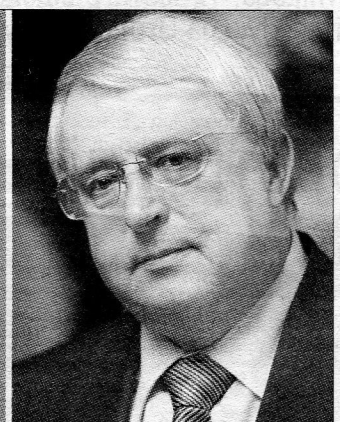
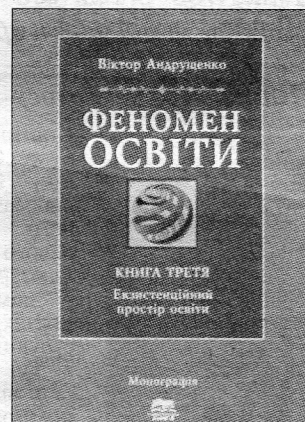
П'ятитомна монографія Віктора Андрущенка «Феномен освіти» багато у чому є підсумком щонайменше останніх 25 років науково-освітньої, організаційно-освітньої та політично-освітньої діяльності цього автора. Як визнаний філософ освіти, ефективний топ-менеджер національної системи освіти, організатор і керівник численних наукових досліджень і засновник наукової школи Віктор Петрович широко відомий успішною реалізацією багатьох масштабних освітніх стратегічних проектів, що потребувало їх належної концептуалізації. Досить лише згадати проєкт Педагогічної конституції Європи, до якого було залучено кілька десятків університетів не лише з України, а й з багатьох країн Європи.

Вміння просто і ясно викласти і роз'яснити нові і складні ідеї, «запалити» ними не лише широкий загал, а й досвідчених керівників освітніх інституцій, подолати скепсис критиків і зробити їх своїми союзниками, або навіть партнерами з виконання власних проєктів — для цього потрібне не лише розвинене концептуальне мислення, а й певний харизматичний дар. А головне, що характеризує Віктора Петровича і що повною мірою знайшло відображення у цій монографії — це велика любов до своєї справи, беззастрешна відданість освіті, талант творити інституції. Так, наприклад, саме Віктор Петрович у 1999 році висунув ідею створення в Україні Інституту вищої освіти і досягнув її реалізації, ставши не лише першим його директором, а й організатором наукового колективу, який з деякими змінами творчо працює уже третє десятиліття. З 2003 року Віктор Петрович очолює Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, який за його ректорства значно розширився інституційно, приріс багатьма радами із захисту дисертацій, став вищою школою науково-освітніх кадрів. НПУ імені Драгоманова за цей час став справжнім лідером не лише педагогічної освіти в Україні, а й ініціатором багатьох інноваційних проєктів, таких, наприклад, як першої докторської ради з богослов'я в Україні, TED та багатьох інших. Такий вражаючий масштаб управлінської конструктивної діяльності знайшов відображення і у змісті монографії «Феномен освіти», яка системно охоплює феномен освіти у історичному і структурно-функціональному, глобальному, регіональному і особистісному вимірах, подає ключові цінності і базові поняття освіти, визначає пріоритети освітньої теорії і практики, раціонально зважає основні засоби досягнення системою освіти власних цілей.

Монографія об'єднує в собі статті і розділи у монографіях автора з попередніх років, а також містить і цілком нові підрозділи, причому зв'язує їх усі єдиним авторським задумом — тобто це творче узагальнення мало не усього попереднього шляху автора в освіті. Тому чи не найбільш академічно цікавими, у будь-якому разі, як на мій особистий погляд, є ті розділи в монографії, де в сконцентрованому та концептуалізованому вигляді подано авторський досвід реформування освіти в Україні: інвестування в освіту і науковий потенціал освіти (1-й том), класифікація наук і філософська освіта (2-й том), авторитет вчителя і філософія національно-патріотичного виховання (3-й том), становлення сучасної ук-

раїнської національної системи освіти та освіта XXI століття в контексті методології «виклик-відповідь» (4-й том), роздуми про нового вчителя для України, концептуалізація Педагогічної конституції Європи, освіта в стратегії розбудови організованого суспільства (5-й том).

Утім, такий унікальний досвід сприяв набуттю практично недосяжного для більшості науковців України рівня теоретичних узагальнень — які не є уможлядними ескізами, але багато у чому мають характер високого рівня аналітики, яка вбирає у себе аналітику першого та другого рівнів, тобто опис емпіричних досліджень та опис описів емпіричних досліджень. Ця монографія має перевагу методологічного дослідження, яке включає в себе численні описи, представлені їх суттєвими елементами, однак надає їм цілком нової якості, яка відсутня у кожному з них зокрема. Автор включив у власну рамкову концепцію як окремі ідеї своїх учнів і колег, так і найбільш значущі тези з досліджень вітчизняних та зарубіжних авторів — про що свідчать численні згадки і прямі посилання у монографії. Ці ідеї та положення тепер мають вигляд окремих пазлів великої картини, яку можна побачити лише тепер — з-під пера Віктора Андрущенка. Виникає враження певної телеології, яка сторонньому спостерігачу видаватиметься випадковою і умовною, а учаснику процесу побудови такого пазлу видаватиметься цілком закономірною і неминуною. Як рецензент цього п'ятитомника можу засвідчити, що сам був одним з учнів автора монографії, писав під його керівництвом докторську дисертацію — і закономірно знайшов посилання також і на мої дослідження, як і посилання на дослідження багатьох інших учнів автора монографії. Те, що ці пазли склалися, є результатом того, що Віктор Петрович був одним з головних авторів тієї масштабної картини, якою є система освіти України: склалося те, що було задумано для складання. Інша справа, що сумарний результат є і переконливим, і привабливим у своїх основних рисах. Адже не кожен задум не лише реалізується, а й є вдалим. Але у випадку феномену освіти, як ми його бачимо тепер очима автора монографії, — результат не лише позитивний, а й окреслює далекосяжні перспективи, що робить його особливо значущим.

Окремо варто зазначити, що монографія може бути корисною не лише для науковців-дослідників освіти — як загальна теорія і методологія освіти, а й для освітян-практиків — як ціннісно-мотиваційне джерело і дидактичний орієнтир. Утім, ця робота буде мати успіх не лише у освітян, а й у широкого суспільного загалу. Адже вона написана не лише в легкому академічному стилі, а й хорошою літературною мовою, з ясно викладеними положеннями. Монографія, крім того, має цікаву фабулу — від її початку до кінця зберігається інтрига авторського пошуку відповідей на питання: для чого потрібна сучасна освіта взагалі і особливо у нас, в Україні. Чи збереглися для освіти завдання просвітництва, чи вони значно розширилися і трансформувалися? Чи є певна версія пайдеї для майбутнього? Як зберегти авторитет вчителя, коли інформацію може легко знайти кожен — досить зайти в Інтернет? Чому патріотичне виховання не є анахронізмом, а навпаки — дороговказом у майбутнє? Як вберегти освіту від комерціалізації і водночас поглибити виробничу функцію академічної сфери? Як вберегти академічну автономію і водночас посилити вплив освіти на розвиток суспільства? Ці та багато інших питань отримують свої відповіді на сторінках монографії «Феномен освіти».

Усе це дає підстави впевнено стверджувати — написання праці такої наукової глибоки і масштабу, такої непересічної педагогічної значущості і такого потенційного суспільного резонансу є здобутком справжнього академіка.

Роботи такого формату з'являються у кожній царині знання далеко не кожного року, але так, щоб такі ґрунтовні дослідження мали одного автора — то і не кожне десятиліття.

Михайло БОЙЧЕНКО,
доктор філософських наук,
професор, професор кафедри
теоретичної і практичної філософії Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка.

Одна з фундаментальних спільних цілей — розбудова безпеки та довіри громадян

Розбудова безпеки та довіри громадян є однією з фундаментальних цілей, над якими спільно працюють МВС та Верховна Рада. На цьому наголосив перший заступник голови Комітету з питань правоохоронної діяльності Андрій Осадчук у Маріуполі під час робочого засідання з Консультативною місією ЄС щодо запобігання злочинності в регіоні.

У обговоренні актуальних питань підвищення рівня безпеки в

Члени профільного парламентського комітету та пред-

нізувала місія, дасть народним депутатам змогу скласти чіткіше уявлення про те, що відбувається на місцях, і створить підґрунтя для подальшого діалогу. «Це посилить зворотній зв'язок для Донеччини: розширить можливості для обговорення місцевих потреб та проблем, які, сподіва-

проінспектувала й роботу першого в Україні Єдиного аналітичного сервісного центру, збудованого за новітніми технологіями. Окремою подією робочої програми стала презентація озброєння та техніки, які використовує поліція під час виконання службових обов'яз-